

İttihad ve terakkinin, Üstad Bediüzzaman'a muhalefet ve kin sebebi nedir?

Bediüzzaman, İttihad ve Terakki Cemiyeti'nin, hürriyetçi / meşrutiyetçi eğilimlerini desteklerken, istibdatçı uygulamalarını eleştirmiştir. Bediüzzaman bu bakış açısını, **“İttihad ve Terakki hakkında reyin nedir?”** şeklinde yöneltilen bir soruya, **“Kıymetlerini takdirle beraber, siyasiyyunlarındaki şiddete muterizim.”** sözleriyle özetlemiştir.(1)

Bediüzzaman'ın, “kıymetlerini takdir” ettiği hususlar, İttihat ve Terakki'nin iktisat ve eğitim alanındaki çalışmaları ve hürriyet taraftarı olmalarıdır. Ayrıca Bediüzzaman, İttihat ve Terakki'nin, Doğu Anadolu'daki şubelerinin uygulamalarını takdir ettiğini de ifade etmektedir.(2)

Bediüzzaman, Cemiyet'in takdir ettiği mensuplarına, **“Fakat emin olunuz ki, onların masonluğa girmeyen kısmının maksatları dine zarar değildir. Belki, milletin selâmetini temin etmektir.”** diyerek sahip çıkar. Hatta, **“onların bir kısmı selamet-i millet fedaileridir”** diyerek iltifat eder. Cemiyetteki bu kozmopolit yapıyı, **“Vakıa onlarda birtakım edepsiz, çok sefih masonlar dahi bulunur; lâkin yüzde ondur. Yüzde doksanı sizin gibi mu`tekid Müslimlerdir.”** sözleriyle tespit eder.(3)

İttihat ve Terakki'nin, Bediüzzaman tarafından eleştirilen yönleri **“istibdatçı uygulamaları”, “dinde laubalilikleri”** ve özellikle Cemiyet'in “İstanbul şubesi”nin uygulamalarıdır.(4) Cemiyetin bu olumsuz uygulamalarını, **“İttihatçıların bozuk kısmının cinayetleri”** olarak niteleyen Bediüzzaman, cemiyetin bütün mensuplarını bu olumsuzluklardan sorumlu tutmak istememiştir.(5)

Yukarıda da ifade edildiği gibi, İttihad ve Terakki Cemiyeti'nin içinde, din düşmanı masonlar bulunduğu gibi, dindar ve samimi hürriyetçiler de bulunuyor. Olumlu fikirleri olduğu gibi menfi fikirleri de vardır. Üstat bu cemiyetin müspet ve din ile barışık olan kısmını desteklerken, dinsiz ve muzır kısmını da şiddetli olarak eleştirmiştir. Bu yüzden bu konuyu ak ya da kara diye, keskin hatlar ile ayırmak doğru olmaz. Üstada muhalif ve düşman olan bu cemiyetin dinsiz tarafıdır. Üstad'ın dine olan hizmetlerinden dolayı düşmanlık ediyorlar.

Dipnotlar:

(1) bk. [Münazarat, Sualler ve cevaplar, s.135](#)

(2) bk. a.g.e.

(3) bk. a.g.e., s.80.

-
- (4) bk. Divân-ı Harb-i Örfi, s.39.
(5) bk. Emirdağ Lahikası, s. 442.

İlave bilgi için tıklayınız:

[Bediüzzaman'ın İttihat Terakki'nin uygulamaları karşısında tutumu ve ilişkileri nasıldı?](#)